

הסוד שאיראן מסתירה: למה חמינאי מפחד מטילים על טהרן

written by משה פוזילוב | 18.06.2025

מאז המהפכה האסלאמית ב-1979, נמנעת איראן ממעורבות ישירה בעימותים צבאיים. תחת זאת, היא אימצה אסטרטגיה של לוחמה עקיפה באמצעות שליחים [1] חזבאללה, חמאס, החות'ים, והמיליציות השיעיות בעיראק. זוהי אסטרטגיית הישרדות מבוססת לקח היסטורי: מלחמת איראן-עיראק בשנים 1980-1988, שהותירה חותם עמוק על תפיסת הביטחון של הרפובליקה האסלאמית.

המלחמה ההיא נולדה מתוך סכסוך טריטוריאלי ישן סביב מצרי שאט אל-ערב, אך מעבר למחלוקת על גבולות, היה זה עימות בין חזון המהפכה האיראנית לבין הסדר הסוני של עיראק. סדאם חוסיין ניצל את חוסר היציבות הפנימית של איראן לאחר המהפכה ופלש במטרה למוטט את המשטר החדש. לאורך שמונה שנות מלחמה עקובות מדם, ניסתה איראן להפוך את היוצרות ולהביא להפלת סדאם. אך בקיץ 1988, האייתולה חומייני נאלץ להסכים להפסקת אש בתנאים עיראקיים. "זה כמו לשתות כוס תרעלה", אמר אז, באחת ההצהרות הישירות והכואבות ביותר שנשמעו מפיו.

מאחורי ההכרעה האיראנית עמד תהליך הדרגתי של שחיקה מבצעית, דיפלומטית ופנימית. עיראק השתמשה בנשק כימי ללא גינוי בינלאומי, איראן איבדה את היוזמה האסטרטגית, הקהילה הבינלאומית הפנתה לה עורף, והחברה האיראנית החלה לקרוס מבפנים. המערכה האווירית נגד העורף [2] "מלחמת הערים" [3] הייתה זרז דרמטי לכך. בין 1984 ל-1988 שיגרה עיראק מאות טילים בליסטיים לעבר מטרות אזרחיות באיראן. טהראן לבדה ספגה למעלה ממאה שיגורים בתוך פחות מחודשיים. בהיעדר מערכות יירוט, נמלטו אזרחים מן הערים, המורל התרסק, והלחץ הציבורי הכריע את ההנהגה. חומייני עמד מול דילמה קשה: האם להקריב את שרידות האומה בשם רעיונות המהפכה. בסופו של דבר, הפרגמטיזם הכריע. עקרון "תקיה" השיעי [4] ההיתר לדחות מאבקים כאשר הם מסכנים את הקהילה [5] הכתיב את הדרך. חומייני הבין שהישרדות המדינה קודמת לרעיון הג'יהאד.

האירוע הזה ממשיך ללוות את ההנהגה האיראנית עד היום. גם חמינאי, שהיה אז נשיא איראן, חווה את ההשפלה הלאומית של 1988. מכאן נולדה הדוקטרינה העכשווית של איראן [6] לפיה נלחמים באמצעות פרוקסי ולא בעימות ישיר. הדרך הזו שומרת על טווח הכחשה, מרחיקה את האש משטח איראן, ומפחיתה את הסיכון לפגיעות בעורף [7] המקום שבו המשטר חווה שבר בעבר.

דווקא מכאן נגזר הלקח לישראל כיום. איראן חזקה כל עוד היא מסתתרת מאחורי שליחים. אך

כאשר היא נחשפת לחיכוך ישיר [?] עדיפות הטכנולוגיה הישראלית, חולשת העורף האיראני, הפערים המבצעיים והעייפות הפנימית [?] כל אלה מאיימים לחשוף מחדש את מגבלותיה. לא די בבלימת השליחים של איראן. יש להוביל מדיניות שמביאה את איראן עצמה לעימות שבו תישלל ממנה היכולת להסתתר. חיכוך ישיר [?] מודיעיני, תשתיתי, כלכלי, ואף צבאי [?] יערער את תחושת החסינות האיראנית.

איראן רגישה במיוחד לעורף שלה. פגיעות נקודתיות בתחנות כוח, מתקני נפט, צמתים תחבורתיים ואתרים אסטרטגיים סביב טהראן [?] כל אלה מחזירים את המשטר לנקודת ההכרעה של 1988. בדיוק כפי שחומייני נאלץ לשתות את כוס התרעלה שסדאם הגיש לו, גם יורשו חמינאי עלול למצוא את עצמו ניצב מול אותה כוס [?] אם רק תדע ישראל להבשיל את התנאים הנכונים.

פורסם במעריב, בתאריך 18.06.2025.